

**GLOBALLASHUV SHAROITIDA IJTIMOY TARMOQLAR VA
MEDIAMAKONNING BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHILARI MILLIY
IDENTIKLIGIGA TA'SIRI HAMDA UNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI**

**ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ И МЕДИАПРОСТРАНСТВА НА
НАЦИОНАЛЬНУЮ ИДЕНТИЧНОСТЬ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ
ИСТОРИИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И МЕХАНИЗМЫ
УПРАВЛЕНИЯ ЭТИМ ПРОЦЕССОМ**

**THE INFLUENCE OF SOCIAL NETWORKS AND THE MEDIA
ENVIRONMENT ON THE NATIONAL IDENTITY OF FUTURE HISTORY
TEACHERS UNDER GLOBALIZATION AND MECHANISMS FOR
MANAGING THIS PROCESS**

Sharipov Olimjon Oripovich

Jizzax davlat pedagogika universiteti, mustaqil tadqiqotchi

E-mail: olim13011990@gmail.com ORCID: 0009-0001-1989-461X

Telefon: +998945521416

Annotatsiya. Maqolada globallashuv sharoitida ijtimoiy tarmoqlar va mediamakonning bo'lajak tarix o'qituvchilari milliy identikligiga ta'siri nazariy-tahliliy yondashuv asosida o'rganilgan. Milliy identiklikning tarixiy xotira, til va madaniy meros, qadriyatlar hamda tarixiy tafakkur bilan bog'liq tarkibiy qismlari tizimlashtirilgan. Raqamli muhitning tarixiy manbalardan foydalanish va madaniy merosni ommalashtirish imkoniyatlari, shuningdek, dezinformatsiya va biryoqlama talqinlar bilan bog'liq xatarlari ajratib ko'rsatilgan. Ilmiy adabiyotlarning qiyosiy tahlili asosida media savodxonligi, manbashunoslik va refleksiv faoliyatni birlashtiruvchi pedagogik boshqaruv mexanizmlari hamda to'rt bosqichli konseptual model taklif etilgan. Tadqiqot nazariy xarakterga ega; modelning samaradorligi empirik jihatdan sinovdan o'tkazilmagan.

Аннотация. В статье на основе теоретико-аналитического подхода рассматривается влияние социальных сетей и медиaproстранства на национальную идентичность будущих учителей истории в условиях глобализации. Систематизированы компоненты национальной идентичности, связанные с исторической памятью, языком, культурным наследием, ценностями и историческим мышлением. Выделены образовательные возможности цифровой среды, включая доступ к историческим источникам и популяризацию культурного наследия, а также риски дезинформации и односторонней интерпретации прошлого. На основе сравнительного анализа научной литературы предложены педагогические механизмы, объединяющие медиаграмотность, критический анализ источников и рефлексивную

деятельность, а также четырехэтапная концептуальная модель. Исследование имеет теоретический характер; эффективность модели эмпирически не проверялась.

Abstract. This article theoretically examines the influence of social networks and the media environment on the national identity of future history teachers under globalization. It systematizes the components of national identity associated with historical memory, language, cultural heritage, values, and historical thinking. The study distinguishes educational opportunities offered by digital media, including access to historical sources and the dissemination of cultural heritage, from risks related to misinformation and one-sided interpretations of the past. A comparative analysis of scholarly literature provides the basis for pedagogical mechanisms integrating media literacy, critical source evaluation, and reflective learning, as well as a four-stage conceptual model. The article is theoretical in nature; the proposed model has not been empirically tested.

Kalit soʻzlar: globallashuv, milliy identiklik, ijtimoiy tarmoqlar, mediamakon, tarixiy xotira, media savodxonligi, tarixiy tafakkur, raqamli taʼlim, pedagogik model

Ключевые слова: глобализация, национальная идентичность, социальные сети, медианпространство, историческая память, медиаграмотность, историческое мышление, цифровое образование, педагогическая модель

Keywords: globalization, national identity, social networks, media environment, historical memory, media literacy, historical thinking, digital education, pedagogical model

Kirish. Globallashuv zamonaviy jamiyat hayotining deyarli barcha sohalariga taʼsir koʻrsatayotgan murakkab jarayondir. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi, internet tarmogʻining kengayishi va ijtimoiy platformalarning kundalik hayotga chuqur kirib borishi natijasida insonlarning bilim olish, muloqot qilish va dunyoni anglash usullari oʻzgarmoqda. Bugungi kunda shaxsning ijtimoiy qarashlari va madaniy tasavvurlari faqat oila, taʼlim muassasasi yoki bevosita ijtimoiy muhit taʼsirida emas, balki raqamli axborot makonida kechadigan jarayonlar taʼsirida ham shakllanmoqda.

Ijtimoiy tarmoqlar foydalanuvchilarga axborot olish, oʻz fikrini bildirish, bilim almashish va turli madaniyatlar bilan tanishish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, raqamli muhitda tarqaladigan maʼlumotlarning ishonchliligi, tarixiy voqealarning turlicha talqin qilinishi va algoritmlar orqali tanlanadigan kontentning foydalanuvchi dunyoqarashiga taʼsiri taʼlim tizimi oldiga yangi vazifalarni qoʻymoqda. Ushbu vazifalar, ayniqsa, boʻlajak tarix oʻqituvchilarini tayyorlash jarayonida muhim ahamiyatga ega. Tarix oʻqituvchisi jamiyatning oʻtmishi haqidagi bilimlarni yetkazish bilan birga, oʻquvchilarda tarixiy tafakkur, tarixiy manbalarga tanqidiy munosabat, madaniy merosni anglash va dalillarga asoslangan xulosa chiqarish koʻnikmalarini

shakllantiradi. Shu sababli bo'lajak tarix o'qituvchisining milliy identikligi uning kasbiy tayyorgarligi va pedagogik faoliyatiga ta'sir qiluvchi muhim omillardan biri sifatida qaralishi lozim.

Milliy identiklik insonning o'z milliy-madaniy mansubligini anglashi, tarixiy ildizlarini bilishi, ona tili va madaniy merosiga munosabati hamda jamiyat bilan o'zaro aloqalarida namoyon bo'ladi. Biroq milliy identiklikni shakllantirish boshqa xalqlarning madaniyati va tarixini inkor etish degani emas. Aksincha, o'z tarixini chuqur bilish va boshqa madaniyatlarga hurmat bilan munosabatda bo'lish bir-birini to'ldiruvchi jarayonlardir. Ijtimoiy tarmoqlar ushbu jarayonga ikki tomonlama ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bir tomondan, raqamli platformalar milliy tarixni ommalashtirish, tarixiy manbalarni o'rganish va madaniy merosni keng auditoriyaga yetkazish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Ikkinchi tomondan, tekshirilmagan axborot, tarixiy voqealarning kontekstdan uzib talqin qilinishi va biryozlama materiallarning tarqalishi tarixiy bilimlarning yuzaki shakllanishiga olib kelishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, globallashtirish sharoitida ijtimoiy tarmoqlar va mediamakonning bo'lajak tarix o'qituvchilari milliy identikligiga ta'sirini o'rganish, mazkur jarayonning pedagogik xususiyatlarini aniqlash va samarali boshqarish mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi — globallashtirish sharoitida ijtimoiy tarmoqlar va mediamakonning bo'lajak tarix o'qituvchilari milliy identikligiga ta'sirini nazariy jihatdan tahlil qilish, imkoniyat va xavf omillarini ajratish hamda mazkur jarayonni pedagogik boshqarish mexanizmlarini asoslashdir. Tadqiqot obyekti — bo'lajak tarix o'qituvchilarini kasbiy tayyorlash jarayoni; predmeti — raqamli axborot muhitida milliy identiklikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik shart-sharoitlar va mexanizmlar.

Adabiyotlar tahlili. Milliy identiklik shaxsning o'zini muayyan milliy-madaniy hamjamiyatning a'zosi sifatida anglashi va ushbu hamjamiyatning tarixiy tajribasi, tili, madaniyati hamda ramzlari bilan bog'liqligini his etishi orqali namoyon bo'ladigan ko'p qirrali hodisadir. Uning shakllanishi ijtimoiylashtirish, tarixiy bilimlarni o'zlashtirish, madaniy tajribada ishtirok etish va shaxsiy refleksiya jarayonlari bilan bog'liq. Milliy identiklikni faqat tug'ilish yoki kelib chiqish bilan izohlash yetarli emas. Insonning milliy mansublik haqidagi tasavvurlari ta'lim, oilaviy muhit, ijtimoiy munosabatlar, til va madaniy tajriba orqali ham rivojlanadi. Shu sababli milliy identiklikni o'rganishda uning tarixiy, madaniy, ijtimoiy va shaxsiy jihatlarini birgalikda tahlil qilish lozim.

Milliy identiklikning birinchi muhim tarkibiy qismi tarixiy xotiradir. Tarixiy xotira jamiyatning o'tmish haqidagi bilimlari, tarixiy tajribani talqin qilish usullari va avlodlar o'rtasidagi ma'naviy aloqalarni qamrab oladi. Tarixiy xotira shaxsga o'z xalqining tarixiy taraqqiyotini anglash, muhim voqealar va shaxslarning jamiyat

hayotidagi o'rnini tushunish imkonini beradi. Biroq tarixiy xotira ilmiy manbalar va tanqidiy tahlil bilan boyitilgandagina tarixiy bilimning ishonchli asosiga aylanadi. Ikkinchi tarkibiy qism til va madaniy meros bilan bog'liq. Ona tili orqali tarixiy tajriba, xalq og'zaki ijodi, adabiyot, urf-odatlar va madaniy qadriyatlar avloddan avlodga yetkaziladi. Madaniy meros esa moddiy va nomoddiy boyliklarni, jumladan, tarixiy obidalar, me'moriy yodgorliklar, an'analar, hunarmandchilik va xalq ijodini o'z ichiga oladi.

Uchinchi tarkibiy qism milliy qadriyatlar va ijtimoiy mas'uliyatdir. Bu jihat insonning jamiyat hayotiga munosabati, tarixiy va madaniy merosni asrashga intilishi, boshqa insonlarning huquq va qarashlariga hurmat bilan yondashishi orqali namoyon bo'ladi. Milliy identiklikning barqaror shakllanishi shaxsning o'z madaniyatini anglash bilan birga, madaniy xilma-xillikni ham tushunishiga bog'liq. To'rtinchi tarkibiy qism tarixiy tafakkur va tanqidiy fikrlashdir. Tarixiy tafakkur o'tmishdagi voqealarni ularning davriy, ijtimoiy, siyosiy va madaniy sharoitlari bilan bog'liq holda tushunishni anglatadi. Tanqidiy fikrlash esa ma'lumotlarni tekshirish, dalillarni taqqoslash, sabab va oqibatlarni aniqlash hamda mustaqil xulosa chiqarish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Bo'lajak tarix o'qituvchilari uchun ushbu tarkibiy qismlar alohida ahamiyatga ega. Chunki pedagogning tarixiy manbalarni tanlash usuli, tarixiy voqealarni sharhlashi va milliy madaniy merosga munosabati ta'lim jarayonida o'quvchilarga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli bo'lajak tarix o'qituvchilarining milliy identikligini rivojlantirish tayyor qarashlarni o'zlashtirish bilan cheklanmasligi kerak. Bu jarayon tarixiy bilimlarni mustaqil egallash, manbalarni tanqidiy o'rganish, madaniy merosni qadrlash va boshqa xalqlarning tarixiga xolis munosabatda bo'lish ko'nikmalarini ham qamrab olishi lozim.

Zamonaviy media makon turli shakllardagi axborotni yaratish, tarqatish va qabul qilish jarayonlarini birlashtiradigan murakkab muhitdir. U ijtimoiy tarmoqlar, elektron nashrlar, videoplatformalar, podkastlar, raqamli kutubxonalar, elektron arxivlar va boshqa axborot vositalarini qamrab oladi. An'anaviy ommaviy axborot vositalaridan farqli ravishda, ijtimoiy tarmoqlarda foydalanuvchilar faqat axborot iste'molchilari emas, balki uning yaratuvchilari va tarqatuvchilari ham hisoblanadi. Shu sababli tarixiy bilimlar va milliy qadriyatlar haqidagi tasavvurlar rasmiy ta'lim bilan bir qatorda, virtual muloqot, videolar, sharhlar va foydalanuvchilar tomonidan yaratilgan kontent orqali ham shakllanishi mumkin.

Condemayta Soto, Bauwens va Smets (2023) Boliviya'dagi 105 nafar talaba bilan o'tkazilgan 17 ta fokus-guruh ma'lumotlariga tayanib, ijtimoiy tarmoqlarda milliy va kosmopolit identiklik turli shakllarda ifodalanishini ko'rsatgan. Mazkur tadqiqot raqamli platformalarni identiklikni nafaqat namoyon etuvchi, balki muhokama va qayta talqin qilish muhiti sifatida ko'rish imkonini beradi [5].

Hammad va Awed (2022) Saudiya Arabistonidagi 283 nafar universitet talabasi ma'lumotlari asosida ijtimoiy tarmoqlar va milliy identiklik munosabatini o'rgangan. Ularning natijalari aniq ijtimoiy-madaniy sharoitga tegishli bo'lib, O'zbekistonning bo'lajak tarix o'qituvchilariga bevosita umumlashtirilmasligi kerak [7]. Dumitrica (2019) esa xalqaro talabalar misolida ijtimoiy media madaniy identiklikni aks ettirish bilan birga, uni faol shakllantirish jarayonida qatnashishini ta'kidlaydi [6].

Ninh va Piattoeva (2026) raqamli ta'lim hamda milliy mansublik masalalarini moddiy va ramziy jihatlar birligida tushuntiruvchi tahliliy yondashuvni taklif etgan [9]. Astleitner va Schlick (2025) oliy ta'limda ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning identiklikni rivojlantirish, o'qishni qo'llab-quvvatlash va parallel foydalanish bilan bog'liq yo'nalishlarini tahlil qilgan [2].

Kohnen, Wusylko va Sommer (2023) ijtimoiy media savodxonligi bo'yicha ta'limiy yondashuvlarda ishonchli manbani aniqlashni alohida amaliy kompetensiya sifatida rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi [8]. Bennett (2019) tarix mashg'ulotlaridagi ijtimoiy media amaliyotini tarixiy tafakkur bilan bog'lab tahlil etgan [3]. Abbas va hammualliflar (2019) talabalar o'qish xulq-atvori [1], Chatterjee va hammualliflar (2020) esa akademik muhitda bilim almashish [4] nuqtayi nazaridan raqamli platformalarning ta'limiy ahamiyatini ko'rib chiqqan.

Mavjud ilmiy ishlar media va identiklik o'rtasidagi bog'liqlikning turli jihatlarini ochadi. Biroq ular asosida ijtimoiy tarmoqlarning aynan O'zbekiston sharoitida bo'lajak tarix o'qituvchilari milliy identikligiga ta'sir darajasi, sabablari yoki samaradorligi haqida qat'iy empirik xulosa chiqarib bo'lmaydi. Ushbu metodologik bo'shliq pedagogik mexanizmlarni mahalliy ta'lim vazifalariga mos ravishda konseptuallashtirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Metodlar. Maqola nazariy-tahliliy tadqiqot sifatida tashkil etildi. Tahlilda ilmiy adabiyotlarni mazmuniy o'rganish, tushunchalarni taqqoslash, mantiqiy umumlashtirish, tizimlashtirish va pedagogik modellashtirish usullaridan foydalanildi. Mazkur usullar xalqaro tadqiqotlarda bayon etilgan natijalarni bo'lajak tarix o'qituvchilarini tayyorlash bilan bog'liq muammolar nuqtayi nazaridan qiyoslashga xizmat qildi.

Adabiyotlarni tahlil qilishda uchta mezon qo'llanildi: (1) ijtimoiy tarmoqlarning madaniy yoki milliy identiklik bilan bog'liqligi; (2) raqamli muhitning tarixiy bilimlar, media savodxonligi va ta'lim faoliyatiga ta'siri; (3) bo'lajak pedagogning tanqidiy fikrlashi va manbalar bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirish imkoniyatlari. Tahlil natijalari asosida milliy identiklik tarkibiy qismlari, media muhit imkoniyatlari va xatarlari hamda pedagogik boshqaruv vositalari o'rtasidagi konseptual munosabatlar aniqlashtirildi.

Taklif etilgan model diagnostika, shakllantirish, amaliy faoliyat va baholash bosqichlarini qamrab oladi. Uning tarkibiy qismlari ilmiy manbalar va pedagogik-

mantiqiy umumlashtirishdan kelib chiqib ishlab chiqilgan. Ushbu maqola doirasida talabalardan so'rovnoma olinmagan, tajriba-sinov tashkil etilmagan, shuningdek, modelning ta'sirini tasdiqlovchi foiz, statistik ko'rsatkich yoki sabab-oqibat natijalari hisoblanmagan.

Natijalar. Nazariy tahlil bo'lajak tarix o'qituvchisining milliy identikligini to'rtta o'zaro bog'liq tarkibiy qism birligida ko'rish maqsadga muvofiqligini ko'rsatdi: tarixiy xotira; til va madaniy meros; milliy qadriyatlar va ijtimoiy mas'uliyat; tarixiy tafakkur va tanqidiy fikrlash. Bu tarkibiy qismlar alohida-alohida emas, balki tarixiy dalillarni anglash, madaniy mansublikni refleksiv idrok etish va o'zgalar tarixiga hurmat bilan munosabatda bo'lish jarayonlarida namoyon bo'ladi.

Ijtimoiy tarmoqlar bo'lajak tarix o'qituvchilarining milliy identikligini rivojlantirish uchun bir nechta muhim imkoniyatlarni yaratadi.

Birinchidan, raqamli muhit tarixiy manbalardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Elektron kutubxonalar, raqamli arxivlar, muzeylarning virtual ekspozitsiyalari va tarixiy hujjatlarning elektron nusxalari talabaga tarixiy bilimlarni mustaqil o'rganish imkonini beradi. Natijada tarixiy materiallar bilan ishlash faqat darsliklar doirasida qolib ketmaydi.

Ikkinchidan, milliy madaniy merosni ommalashtirish imkoniyati ortadi. Tarixiy obidalar, qadimiy shaharlar, me'moriy yodgorliklar, milliy urf-odatlar va mashhur tarixiy shaxslar haqidagi sifatli raqamli materiallar yoshlarning tarixga qiziqishini oshirishi mumkin.

Uchinchidan, ijtimoiy tarmoqlar hamkorlikda o'rganish imkonini beradi. Talabalar tarixiy mavzularga bag'ishlangan guruhlarda manbalarni almashishi, ilmiy maqolalarni muhokama qilishi va jamoaviy loyihalar tayyorlashi mumkin. Bunday faoliyat tarixiy bilimlarni chuqurlashtirish bilan birga, kommunikativ kompetensiyani ham rivojlantiradi.

To'rtinchidan, xalqaro tajribani o'rganish imkoniyati paydo bo'ladi. Boshqa mamlakatlarning tarixiy merosi va ta'limiy tajribasi bilan tanishish milliy tarixni jahon tarixining umumiy jarayonlari bilan bog'liq holda tahlil qilishga yordam beradi.

Beshinchidan, raqamli platformalar talabalarni tarixiy mazmundagi ijodiy faoliyatga jalb etadi. Ular elektron ko'rgazmalar, tarixiy xaritalar, podkastlar va qisqa ta'limiy videolar yaratish orqali tarixiy bilimlarni mustaqil ravishda qayta ishlash imkoniga ega bo'ladilar.

Shu bilan birga, mazkur imkoniyatlar o'z-o'zidan yuqori sifatli ta'lim natijalarini kafolatlamaydi. Natija axborotning ishonchliligi, topshiriqlarning pedagogik jihatdan to'g'ri tashkil etilishi va talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalariga bog'liq. Bunday holatlarning oldini olish uchun bo'lajak tarix o'qituvchilari axborot manbalarini tekshirish, muallifning maqsadini aniqlash, faktlarni boshqa manbalar bilan taqqoslash va dalillar bilan shaxsiy talqinlarni farqlash ko'nikmalarini

egallashlari zarur. Media savodxonligi zamonaviy ta'lim tizimida muhim kompetensiyalardan biri hisoblanadi. U axborotni izlash, tanlash, tahlil qilish, ishonchliligini baholash va undan mas'uliyat bilan foydalanish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Bo'lajak tarix o'qituvchilari uchun media savodxonligi oddiy internetdan foydalanish ko'nikmasidan ancha keng tushunchadir. U tarixiy ma'lumotning dastlabki manbasini aniqlash, muallifning pozitsiyasini tushunish, dalillarni tekshirish va turli tarixiy talqinlarni qiyoslashni ham qamrab oladi.

Raqamli mediamuhit bilan bog'liq asosiy xavflar sifatida manbasi ko'rsatilmagan ma'lumotlar, tarixiy kontekstdan ajratib berilgan materiallar, biryozlama baholar va algoritmik tanlov sababli cheklangan axborot doirasiga tushib qolish ehtimoli ajratildi. Shuning uchun pedagogik yondashuvning vazifasi raqamli kontentni shunchaki cheklash emas, balki uni tekshirish va mas'uliyatli qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Nazariy umumlashtirishga ko'ra, boshqaruvning oltita bir-birini to'ldiruvchi mexanizmi ajratiladi: media savodxonligini o'quv dasturiga integratsiya qilish, ishonchli elektron resurslar bazasini yaratish, moderatsiya qilinadigan ta'limiy raqamli hamjamiyatlar tashkil etish, dezinformatsiyani tahlil qilishni o'rgatish, pedagoglarning raqamli kompetensiyasini oshirish, natijalarni mezonlar bo'yicha baholash. Ularning pedagogik mazmuni 1-jadvalda tizimlashtirildi.

1-jadval.

Milliy identiklikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari va baholash mezonlari

Mexanizm	Pedagogik faoliyat	Kuzatiladigan ko'rsatkich
Media savodxonligini integratsiya qilish	Manba, muallif va dalilni tekshirishga oid mashqlar	Manba ishonchliligini asoslash
Ishonchli resurslar bazasi	Elektron arxiv, kutubxona va muzey materiallarini saralash	Birlamchi manbadan foydalana olish
Ta'limiy ijtimoiy tarmoqlar	O'qituvchi boshqaruvidagi muhokama va guruh loyihalari	Dalillarga asoslangan muloqot
Dezinformatsiyani tahlil qilish	Tarixiy xabar, surat va sarlavhalarni tekshirish	Xato talqin va manipulyatsiyani ajratish
Pedagogning raqamli kompetensiyasi	Kontent tanlash, manbashunoslik va didaktik moslash	Sifatli raqamli topshiriq tuzish
Natijalarni baholash	Mezonli rubrika,	Tarixiy asoslash va

	loyiha va refleksiya tahlili	o'sish dinamikasi
--	------------------------------	-------------------

Ushbu mexanizmlar majmuasi to'rt bosqichli pedagogik model ko'rinishida tizimlashtirildi. Modelning maqsadi — tarixiy bilimlar va madaniy merosga ongli munosabatni rivojlantirishni manbalarni tanqidiy baholash hamda raqamli faoliyat kompetensiyalari bilan uzviy bog'lash.

Birinchi, diagnostik bosqichda talabalarning tarixiy bilimlari, media materiallaridan foydalanish odatlari va axborot manbalarini tekshirish ko'nikmalarini o'rganish nazarda tutiladi. Ikkinchi, shakllantiruvchi bosqichda media savodxonligi, tarixiy manbalarni qiyosiy tahlil qilish va tarixiy kontentni baholash bo'yicha mashg'ulotlar tashkil etiladi. Uchinchi, amaliy faoliyat bosqichida talabalar elektron ko'rgazma, tarixiy xarita, podkast yoki mahalliy tarixga bag'ishlangan raqamli loyiha yaratadi. To'rtinchi, baholash va takomillashtirish bosqichida boshlang'ich va yakuniy ishlar mezonli rubrika asosida solishtiriladi. Mazkur ketma-ketlik nazariy taklif bo'lib, amaliy natijalar sifatida talqin qilinmaydi.

Modelni amaliyotga joriy etishda tarixiy manbalar bilan ishlash asosiy o'rin tutadi. Masalan, bir voqea haqidagi bir nechta hujjat, xarita yoki ilmiy talqin qiyoslanib, ularning yaratilish davri, muallifi, maqsadi va dalil bazasi solishtiriladi. Mahalliy tarixiy obida haqida raqamli loyiha tayyorlashda fotosurat, xarita, ilmiy manba va havolalar birgalikda berilishi tarixiy bilim bilan raqamli kompetensiyani bog'lashga xizmat qiladi.

Talabalarning mustaqil fikri muayyan xulosaga mosligi bilan emas, balki dalillarga tayanganligi, qarama-qarshi ma'lumotlarga munosabati va akademik halollikka rioya etishi orqali baholanishi kerak. Og'zaki tarix loyihalarida suhbatdosh roziligi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va xotiralardagi faktlarni qo'shimcha manbalar bilan tekshirish talab etiladi.

Munozara. Taqdim etilgan yondashuv ijtimoiy tarmoqlarning milliy identiklikka ta'sirini mutlaq ijobiy yoki salbiy hodisa sifatida emas, mazmun, algoritmik muhit, foydalanuvchi faoliyati va pedagogik vositachilikka bog'liq murakkab jarayon sifatida izohlaydi. Boliviya va Saudiya Arabistoni talabalari bo'yicha tadqiqotlarda aniqlangan qonuniyatlar [5; 7] mazkur masalaning ahamiyatini ko'rsatsa-da, milliy kontekstlar o'rtasidagi tafovutlarni hisobga olish zarur.

Shuningdek, raqamli texnologiya shaxsiy identiklikni tayyor holatda shakllantirib bermaydi: kontentni tanlash, talqin etish va o'zlashtirish jarayoni mavjud bilimlar, ijtimoiy aloqalar va ta'lim sharoitlari bilan o'zaro ta'sirlashadi [2; 6; 9]. Shu sababli ijtimoiy tarmoqlarni oddiy texnik vosita deb emas, tarixiy xotira va madaniy tasavvurlar muhokama qilinadigan ijtimoiy-pedagogik makon sifatida ko'rish asosliroqdir.

Pedagogik boshqaruvni axborot ustidan ma'muriy nazorat bilan tenglashtirish maqsadga muvofiq emas. Uning mazmuni ishonchli tarixiy materiallarni tanlash,

bahsli talqinlarni ilmiy mezonlarda solishtirish, boshqa madaniyatlarga hurmatni ta'minlash va talabning mustaqil xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantirishdan iborat. Bu talab media savodxonligi bo'yicha tadqiqotlarda ta'kidlangan amaliy manbashunoslik ko'nikmalari bilan uyg'unlashadi [3; 8].

Tadqiqotning asosiy cheklovi — xulosalar adabiyotlar tahlili va konseptual modellashtirishga tayanishi; milliy identiklikning rivojlanish darajasi yoki taklif etilgan model samaradorligi tajriba yo'li bilan aniqlanmaganidir. Kelgusi izlanishlarda O'zbekiston pedagogika oliy ta'lim muassasalari talabalari o'rtasida anonim so'rovnomalar, yarim tuzilgan suhbatlar, manba tekshirishga oid amaliy topshiriqlar va raqamli loyiha portfoliolarini o'rganish maqsadga muvofiq.

Bunday tadqiqotlarda kurs, tarix fanlarini o'zlashtirish darajasi, ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish tajribasi va mahalliy madaniy muhit kabi omillar hisobga olinishi; zarur hollarda taqqoslash guruhlar ajratilishi lozim. Natijalarni talqin etishda milliy identiklikning ko'p qirrali tuzilishini birgina ball yoki media faolligi ko'rsatkichi bilan cheklab bo'lmaydi.

Xulosa. Globallashtiruv sharoitida ijtimoiy tarmoqlar va mediamakon bo'lajak tarix o'qituvchilarining milliy identiklikni anglashi, tarixiy bilimlarni o'zlashtirishi va madaniy merosga munosabatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Nazariy tahlil raqamli muhit tarixiy manbalarga kirish, milliy madaniy merosni tanitish, hamkorlikda bilim olish va ijodiy loyihalar yaratish uchun sharoit yaratishini, ayni paytda noto'g'ri ma'lumot va kontekstsiz talqinlar bilan bog'liq xatarlarni ham keltirib chiqarishini ko'rsatdi.

Maqolada milliy identiklikning to'rtta tarkibiy qismi tizimlashtirildi, raqamli muhitdan mas'uliyatli foydalanishga qaratilgan oltita pedagogik mexanizm asoslandi va ularni uyg'unlashtiruvchi to'rt bosqichli konseptual model taklif etildi. Mazkur yondashuvda tarixiy manbani tanqidiy baholash, dalillarga asoslangan fikrlash, madaniy xilma-xillikka hurmat va refleksiya asosiy didaktik tamoyillar sifatida qaraladi.

Taklif etilgan modelni oliy pedagogik ta'lim jarayonida qo'llash imkoniyatlari va uning samaradorligi keyingi empirik tadqiqotlar orqali tekshirilishi zarur. Shunday qilib, milliy identiklikni rivojlantirish zamonaviy media muhitdan voz kechish emas, balki undan tarixiy tafakkur va kasbiy mas'uliyatni kuchaytiradigan pedagogik resurs sifatida oqilona foydalanishni taqozo etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abbas, J., Aman, J., Nurunnabi, M., & Bano, S. (2019). The impact of social media on learning behavior for sustainable education: Evidence of students from selected universities in Pakistan. *Sustainability*, 11(6), 1683. <https://doi.org/10.3390/su11061683>

2. Astleitner, H., & Schlick, S. (2025). The social media use of college students: Exploring identity development, learning support, and parallel use. *Active Learning in Higher Education*, 26(1), 231–254. <https://doi.org/10.1177/14697874241233605>
3. Bennett, H. L. (2019). *Hashtag History: Historical Thinking & Social Media in an Undergraduate Classroom* [Doctoral dissertation, Drew University]. ProQuest. ERIC ED598576.
4. Chatterjee, S., Rana, N. P., & Dwivedi, Y. K. (2020). Social media as a tool of knowledge sharing in academia: An empirical study using the VIE approach. *Journal of Knowledge Management*, 24(10), 2531–2552. <https://doi.org/10.1108/JKM-04-2020-0252>
5. Condemayta Soto, P. N., Bauwens, J., & Smets, K. (2023). Cultural identity performances on social media: A study of Bolivian students. *Journalism and Media*, 4(1), 304–321. <https://doi.org/10.3390/journalmedia4010021>
6. Dumitrica, D. (2019). Facebook and cultural identity: Discourses on mediation among international students. *International Journal of Media & Cultural Politics*, 15(3), 303–322. https://doi.org/10.1386/macp_00003_1
7. Hammad, M. A., & Awed, H. S. (2022). Social media and its impact on promoting the national identity of university students in Saudi Arabia. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 22(16). <https://doi.org/10.33423/jhetp.v22i16.5605>
8. Kohnen, A., Wusylko, C., & Sommer, M. (2023). Social media literacy: Sociocultural instruction and community college students. *Journal of Media Literacy Education*, 15(2), 44–57. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2023-15-2-4>
9. Ninh, T., & Piattoeva, N. (2026). Nationhood in/through digital education: Proposition for an analytical framework. *Learning, Media and Technology*, 51(2), 300–315. <https://doi.org/10.1080/17439884.2025.2572621>